

FI lausuntopyyntö VV

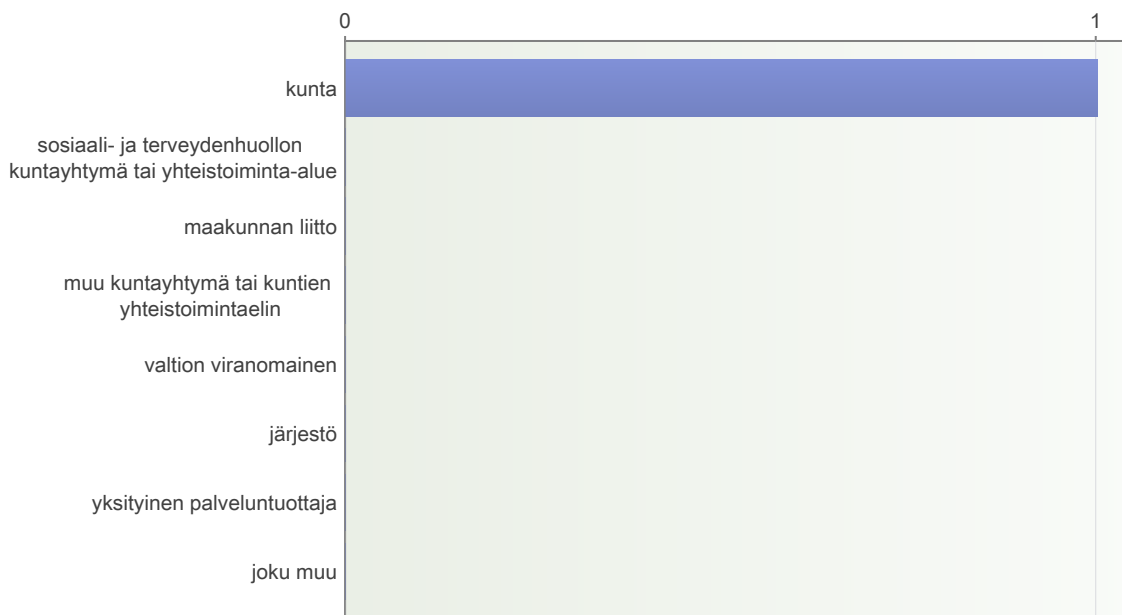
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Petäjäveden kunta	Jaana Nevanperä	Kunnanjohtaja Eero Vainio, 041-4493002, eero.vainio@petajavesi.fi	28.3.2017	Petäjäveden kunnanvaltuusto

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Petäjäveden kunta toteaa yleisesti, että ehdotettu tapa toteuttaa perustason ja eräiden erityistason palveluiden valinnanvapaus yhtiöittämisvelvollisuuden ja markkinamekanismien kautta on jo lähtökohtaisesti ristiriidassa sote- ja maakuntauudistukselle alun perin asetettujen tavoitteiden kanssa, jotka koskevat yhdenvertaisuutta, palveluiden integraatiota ja kustannusten hillintää. Malli myös olennaisesti rajoittaa palveluiden järjestämisvastuuseen ja itsehallintoon lähtökohtaisesti kuuluvaa oikeutta päättää palveluiden tuottamistavasta ja ohjata palveluita kokonaisuutena. Integraatio ja järjestämisvastuun aito toteuttaminen ei ole mahdollista perustason palveluiden siirryttyä yritysten vastuulle ja markkinaperusteiseen ohjaukseen. Palveluiden tuotanto pirstoutuu maakuntien tosiasiallisen ohjauksen ulkopuolelle ja eri palveluihin syntyy asiakkaan näkökulmasta nykyiseen verrattuna uusia rajapintoja. Korjausliikkeitä on jälkeenpäin vaikeaa toteuttaa.

Lakiesityksen omat vaikutusarviot kertovat karusti, että valinnanvapausesitys todennäköisesti nostaa kuluja, heikentää erityisesti heikommassa asemassa olevien kuntalaisten palveluita ja jopa heikentää palveluiden yhdenvertaista saavutettavuutta. Esitys myös erottaa organisatorisesti kunnan sivistys- ja sosiaalipalvelut toisistaan, mikä heikentää yhteiskunnan mahdollisuuksia tukea erityisesti apua tarvitsevia lapsiperheitä ja nuoria.

Laissa ehdotetusta hallinnointiin, auktorisointeihin, sopimuksiin, valvontaan, rahoitukseen ja markkinoihin perustuvasta ohjausjärjestelmästä ei käytännössä ole mahdollista saada uudistuksen tavoitteet toteuttavaa kokonaisuutta. Resursseja myös jouduttaisiin ehdotetussa mallissa kohdentamaan palveluista byrokraatiin. Viime kädessä markkinat määrittävät miten, missä ja millä hinnoilla palveluita on saatavissa. Ehdotettuun järjestelmään liittyy jo rakenteellisesti riskejä, joita ehdotetulla sääntelyllä on miltei mahdotonta hallita.

Sekä tämän että muiden kysymysten osalta valinnanvapauslakiluonnoksen keskeneräisyys vaikeuttaa maakunta- ja sote-uudistuksen muodostaman kokonaisuuden arviointia. Lakiluonnoksen tekstien ja julkisesti esitetyn väliset ristiriitaisuudet esimerkiksi siirtymäsäännösten osalta ovat omiaan edelleen vaikeuttamaan kokonaisuuden hahmottamista. Kun kyseessä on vielä poikkeuksellisen huomattava ja laajakantoinen uudistus, ei voida pitää asianmukaisena, että lausuntoa pyydetään keskeneräisestä kokonaisuudesta.

Kysymys 1 on muotoilultaan epäselvä. Halutaanko tässä lausuntoa sote-uudistuksen kokonaisuudesta vai valinnanvapausuudistuksesta? Kysymyksen epäonnistunut muotoilu on otettava huomioon tulosten esittämisessä ja tulkinnassa, mitä ei tehdä lainkaan.

Väestön epätasa-arvoisuuteen liittyy kaksi ulottuvuutta: tuloihin liittyvä epätasa-arvo sekä maantieteelliseen

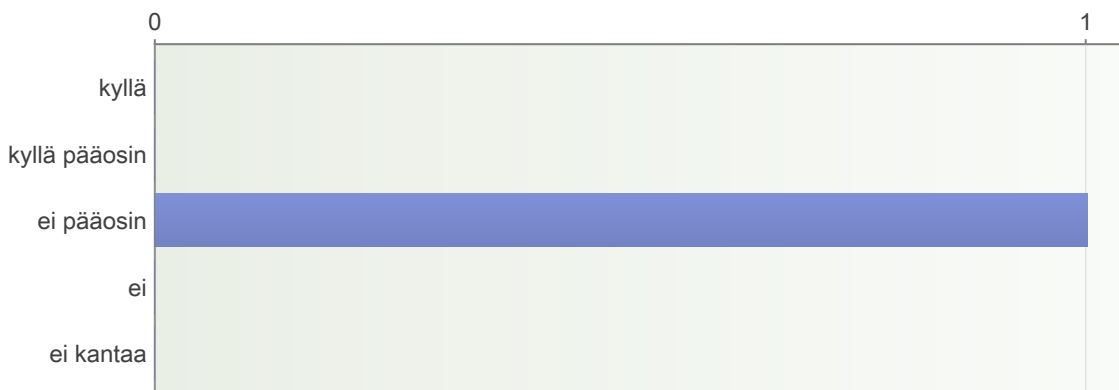
palvelujen saatavuuteen liittyvä epätasa-arvo. Yksi tasa-arvoon liittyvä elementti on myös eri palvelumuotojen välinen resursointi. Nyt lausuttavana olevan valinnanvapauden laajentamisen tarkoituksena on vahvistaa erityisesti perustason palveluja ja turvata ihmisten nykyistä nopeampi hoitoon pääsy ja palvelujen saanti. Perustasoa olisi kuitenkin mahdollista vahvistaa myös muutoin kuin valinnanvapausjärjestelmän avulla.

Petäjäveden kunta pitää lain vaikutusarvointien perusteella varteenotettavana uhkana skenaariota, jossa valinnanvapaus ei käytännössä toteudu kuntamme kaltaisella pienellä maaseutupaikkakunnalla, vaan terveyspalveluita tarjoavien yritysten markkina kehittyä kuten kaupan markkina, jossa syntyy paikallisia monopoleja tai oligopoleja, ja kuntalaisilla ei ole todellisuudessa valinnanvaraa paikkakunnallaan, tai korkeintaan mahdollisuus valita kahden sote-keskuksen välillä. Palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajarahoituksesta riippuu, syntyykö palvelutarjontaa myös harvaan asutuille seuduille. On oletettavaa, että suoran valinnan palvelut sekä asiakassetelipalvelut keskittyvät kaupunkiseuduille.

Tuloihin liittyvää epätasa-arvoisuutta ehdotettava malli ei vähennä. Lakiesityksen omien vaikutusarvointien perusteella on todennäköistä, että monimutkaisesta valinnanvapausjärjestelmästä hyötyvät koulutetut, hyvätuloiset ihmiset, jotka osaavat sitä käyttää. Lakiluonnos ei koske yliopisto-opiskelijoiden eikä työterveyshuoltoa, joiden osalta uudistus ei tuo muutoksia nykytilaan. On arvioitavissa, että moniongelmaiset ja oikeuksistaan vähemmän tietoiset kansalaiset hyötyvät valinnanvapaudesta vähemmän. Palvelujen kokonaisuus muodostuu ehdotetussa mallissa huomattavan monimutkaiseksi, mikä voi viivästyttää hoitoon hakeutumista ja asettaa hauraimmassa asemassa olevat kuntalaiset eriarvoiseen asemaan.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lausuntoluonnoksella oleva lakiluonnos edistää periaatteessa asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia. Epäselväksi kuitenkin jää, edistääkö uudistus vaikutusmahdollisuuksia tarkoituksenmukaisella, asiakkaalle terveys- ja hyvinvointihyötyä tuottavalla tavalla. Huoli liittyy erityisesti useita sosiaali- ja terveyspalveluja käyttäviin sekä erityisryhmiin.

Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa toteutuvat kuitenkin lähinnä alueilla, joilla on valinnan mahdollisuuksia. On lisäksi tärkeä huomata, että esitettävä valinnanvapausmalli on monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava. Maksuseteliä, asiakasseteliä ja henkilökohtaista budjettia käyttävät asiakkaat ovat usein vaikeassa elämäntilanteessa ja haavoittuvassa asemassa, mikä vaikeuttaa rationaalista päätöksentekoa.

Sote-palvelujen luonteesta johtuen asiakkailla ja potilailla ei kuitenkaan aina ole riittävästi tietoa valintansa perusteeksi. Valinnanvapaus voikin johtaa epätarkoituksenmukaisiin valintoihin. Lakiluonnoksen perusteella on osin epäselvää, mitkä palvelut ovat valinnanvapauden piirissä ja mitkä liikelaitoksessa. Liikelaitoksen kielto tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluita voi hajottaa asiakkaan palvelukokonaisuuden sen sijaan että parantaisi sitä. Esimerkiksi tehostetun palveluasumisen osalta on tärkeää, että asiakas saa suoran valinnan kokonaisuuteen kuuluvat palvelunsa tehostetun palveluasumisen toimipisteessä, jossa hän on hoidettavana.

Lakiluonnos lähtee siitä, että asiakas voi äänestää jaloillaan, jos on tyytymätön saamaansa palveluun. Tämä on lähtökohtaisesti hyvä menettely, mutta aiheuttaa ongelmia tilanteessa, jossa todellisia vaihtoehtoja ei esimerkiksi pitkistä etäisyyksistä johtuen ole olemassa. Maaseutukunnan ikäihmisen valinnanmahdollisuudet ovat kovin vähissä jos paikkakunnalla on vain yhden palveluntuottajan vanhainkoti, kuten usein on. Näissä tilanteissa asiakkaan vaikutusmahdollisuudet ovat vähäiset ja riski asiakkaan poisohjaamiseen ja huonoon palveluntarjontaan kasvaa.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

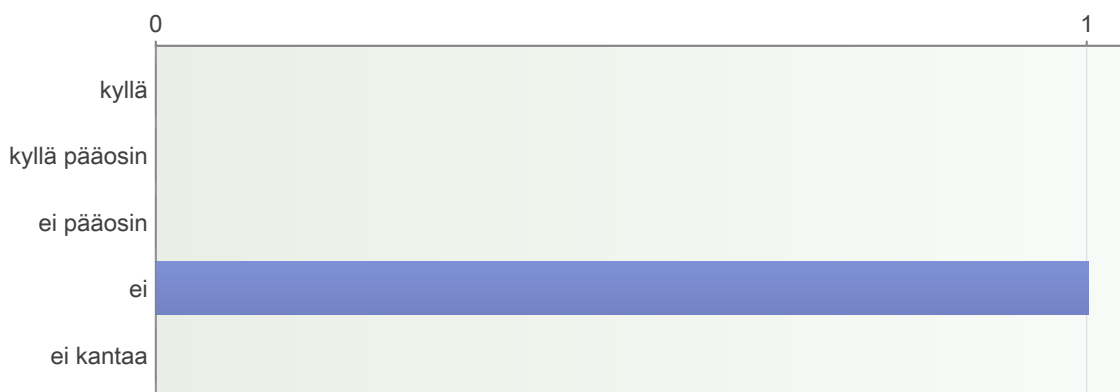
Vastaajien määrä: 1

- Maaseutumaisilla paikkakunnilla valinnanvapaus toteutuu huonosti jos lainkaan sikäli kuin palvelu halutaan omalta paikkakunnalta. Esityksen mukainen uudistus lisää mahdollisuuksia hakeutua palveluihin, ja jos tarjontaa on, asiakas voi valita itselleen sopivan palveluvaihtoehdon. Se, ovatko tarjolla olevat palvelut tilanteeseen sopivia ja toimivatko ne yhteen, jää avoimeksi. Järjestelmä on erittäin monimutkainen. Omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaalta kykyä arvioida omaa palveluntarvettaan, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluun.

Tarjolla olevien palvelujen määrä ja laatu riippuvat maakunnan asettamista ehdoista ja tuottajakorvauksista. Erityisesti suoriteperusteisiin korvauksiin liittyy ongelma, että palveluiden tarvetta on myös helppo luoda.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausuudistus vaarantaa palvelujen yhteen sovittamisen eli integraation. Palvelujen yhteensovittaminen edellyttää tiedon saantia, tiedonhallintaa ja tietojärjestelmien yhteensopivuutta, mitä ei ehditä toteuttaa ennen uudistuksen voimaantuloa. Myös tiedon ajantasainen saatavuus ja käytettävyys sote-keskuksissa ja lukuisissa alihankinnan kaltaisissa prosesseissa on haasteellista.

Maakunnan mahdollisuudet käsitellä valtavaa tietomassaa ja tehdä sen perusteella oikea-aikaisesti yksilötason johtopäätöksiä ja varmistaa kunkin asukkaan yhteen sovitettujen palvelujen saaminen ovat rajalliset ja edellyttävät runsaasti erilaisia asiantuntijaresursseja.

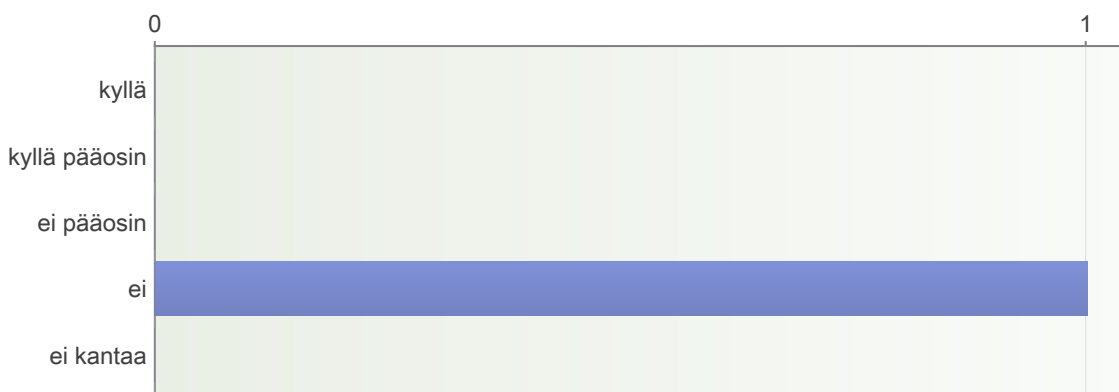
Sote-järjestämislakiluonnoksen mukaan maakunnan on huolehdittava laaja-alaisesti yhteen sovitettuja palveluita tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelemisestä sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä. Maakunnan mahdollisuudet ohjata kaikkia tuottajia oltava rajallisia ja vaativat runsaasti yksityiskohtaisiin meneviä sopimuksia, sopimusten valvontaa ja tuottajakorvausten erityisehtoja. Palveluketjujen toteutumisen valvonta- ja seurantamahdollisuudet ovat rajalliset mm. pitkistä ketjutuksista ja asiakkaiden useista päällekkäisistä ja samanaikaisista palvelutarpeista johtuen. Maksusetelijärjestelmä vaikeuttaa muutenkin

vaikeasti hallittavaa kokonaisuutta. Sopimusten ja tuottajien valvonta edellyttää runsaasti asiantuntijaresursseja, jotka täytyy siirtää palveluista byrokraatiaan.

Laaja-alainen asiakaskohtainen palvelujen kartoitus vaatii niin ikään runsaasti hallinnollista työtä ja monialaista asiantuntemusta. Erityisesti ongelmia on odotettavissa vuodenvaihteessa 2018-2019. Uudistuksen valmisteluajan lyhydestä johtuen on oletettavissa, että osa asiakkaista, joilla on laaja-alaisia palvelun tarpeita, eivät ainakaan uudistuksen alkuvaiheessa saa tarvitsemiaan palveluja. Asiakkaiden palvelukokonaisuuden hajotessa eri tuottajille syntyy viiveitä ja väliinpuotoamisia.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden toteuttaminen esitetyssä muodossa vaarantaa kustannusten kasvun hillinnän. Kustannusten nousun riskejä aiheuttavat ainakin uudistukseen liittyvät maakunnan ja maakunnan liikelaitoksen hallinnolliset lisätehtävät, ICT-investointikustannukset sekä valinnanvapausmalliin kuuluvat uudet elementit henkilökohtainen budjetti ja suoran valinnan palvelujen maksuseteli. Erityisesti suun terveydenhuollon suoran valinnan palvelut aiheuttavat kustannusten nousuriskin.

Jos valinnanvapauden laajentaminen lisää kustannuksia, se merkitsee kiinteällä budjettirajoitteella sitä, että palvelujen kattavuutta tai sisältöä täytyy pystyä kaventamaan tai palvelujen laatua alentaa.

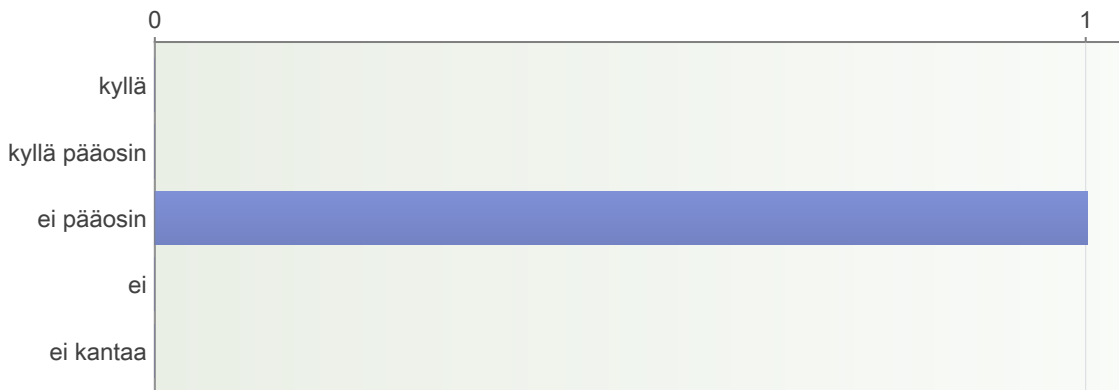
Pidemmällä aikavälillä kustannusten kasvun hillintä voi toteutua kansalaisten suuremman omavastuun myötä. Kilpailuasetelma voi synnyttää tuotannollista tehokkuutta ja siten alhaisempia kustannuksia. Merkittävämmät kustannussäästöt syntyvät palveluohjauksen ja palvelujen priorisoinnin myötä, mutta empiirisiä esimerkkejä palveluohjauksesta tai priorisoinnista ei ole. Näitä asioita ei kuitenkaan ratkaista valinnanvapauslainsäädännöllä. Palveluntuottajille asetetuista ehdoista riippuen on mahdollista, että palvelujen tuottamistavat muuttuvat innovaatioiden myötä kustannustehokkaammiksi, esim. sähköiset palvelut ja omahoito. Kustannusten kasvua hillitseviä innovaatioita voidaan kuitenkin ottaa käyttöön myös ilman valinnanvapauslainsäädäntöä.

Valinnanvapaus aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia erityisesti alkuvaiheessa. Kustannuksia syntyy runsaasti

mm. maakunnalta sekä kaikilta tuottajilta edellytetyistä ICT-investoinneista, järjestäjän sekä tuottajien hallinnollisista lisäkustannuksista sekä valinnanvapausmallin käyttöönottoon liittyvästä kaikkien kansalaisten informoinnista sekä asiakkaiden ohjauksesta ja neuvonnasta. Kustannusten hillintätavoitteen takia olisi tärkeää, että myös valinnanvapauspalvelujen tuottajilla olisi mahdollisuus käyttää kustannustehokkaita keskitettyjä tukipalveluja.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pienen kunnan on hankalaa saada omaa edustusta ja siten näkemystä kuuluviin maakuntavaltuustossa, jonka päätösvalta on lisäksi mallissa kapea. Laissa olevat säännökset palvelujen järjestämistavoista kaventavat merkittävästi maakunnan mahdollisuuksia käyttää itsehallinnollista päätösvaltaa eivätkä anna järjestäjälle tarvittavaa liikkumavaraa palvelujen toteuttamiseen. Lakiluonnokseen sisältyvät 14 asetuksenantovaltuutta mahdollistavat maakunnan itsehallinnon kaventamisen entisestään.

Valinnanvapauden lisääminen on Petäjäveden kunnan näkemyksen mukaan periaatteessa kannatettava tavoite, mutta esitetty malli ei tue optimaalisella tavalla valinnanvapauden toteutumista muualla kuin keskustaajungeissa. Lakiluonnoksessa esitetty malli kaipaa yksinkertaistamista ja selkeytystä. Valinnanvapaus tulisi saattaa käytäntöön asteittain ja kokeilujen kautta. Nykyisestä palvelusetelijärjestelmästä luopuminen ei ole perusteltua. Sen käytön laajentamisella ja käynnissä olevia kokeilujen tuloksia hyödyntäen voitaisiin valinnanvapautta lisätä hallitummin.

Maakunnilla tulisi olla lakiluonnoksessa esitettävää laajemmat mahdollisuudet päättää keinoista, joita ne käyttävät esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kansanvaltaisuutta voitaisiin vahvistaa

o poistamalla tai keventämällä velvollisuutta ottaa käyttöön esitetyt valinnanvapauden järjestämistapa esitettyssä aikataulussa. Tämä mahdollistaisi maakunnan omiin päätöksiin ja paikallisiin olosuhteisiin perustuvan valinnanvapauden hallitun lisäämisen.

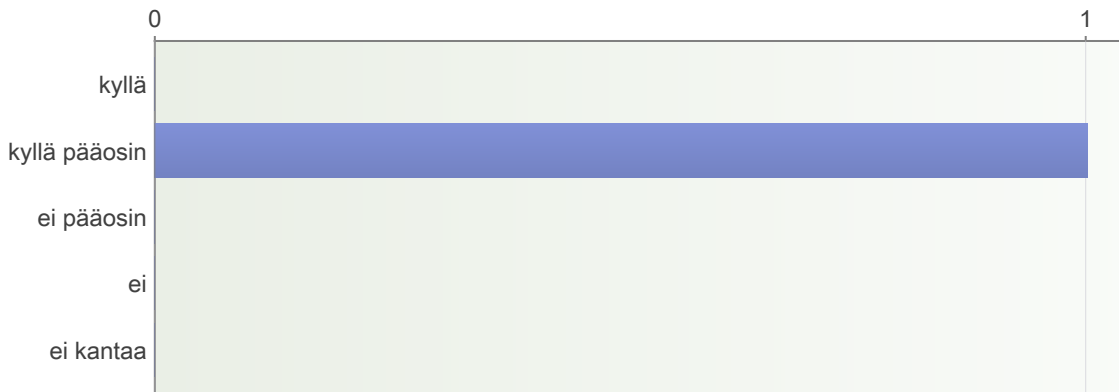
o poistamalla /keventämällä asiakassetelin 15 %:n minimivaatimusta.

o poistamalla/ keventämällä asetuksenantovaltuuksia

o luomalla jokaiselle kunnalle mahdollisuus saada oma edustaja maakuntavaltuustoon esimerkiksi vaalipiirimallilla

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

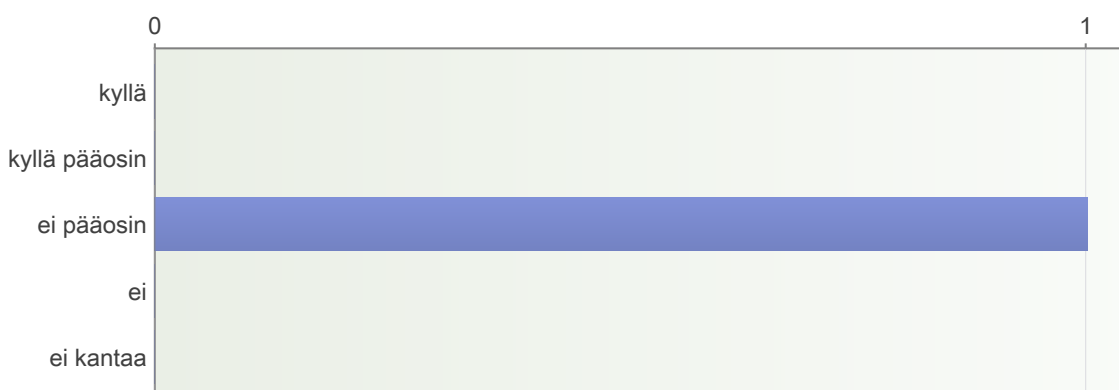
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausuudistus luo mahdollisuuksia uudistaa toimintatapoja ja ottaa käyttöön uusia palveluinnovaatioita. Tavoitteen saavuttaminen riippuu kuitenkin siitä, millainen tuottajille maksettava korvausmalli on ja millä tavalla se kannustaa palveluinnovaatioihin. Tarpeetonta ja yksityiskohtaista sääntelyä purkamalla voitaisiin edistää innovatiivisia palveluita ilman valinnanvapauslainsäädännön mukanaan tuomaa ennakoimattomuutta.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

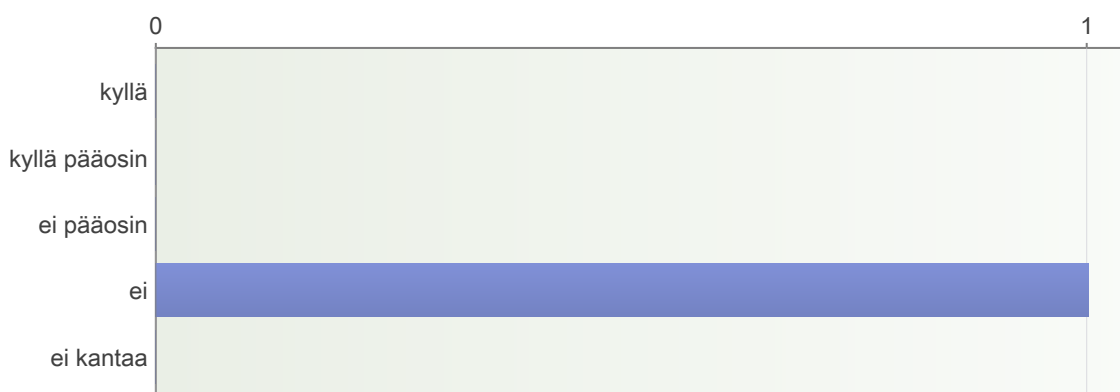
Vastaajien määrä: 1

- Laajennettuun perustasaan esitetään kuuluviksi asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat sosiaalihuoltolain 14 § 1 momentin mukaiset palvelut. Sosiaalipalveluja tarvitsevan asiakkaan kohdalla on kuitenkin hyvin vaikea arvioida, milloin sote-keskukseen hakeutuva asiakas on lyhytaikaisen ja tilapäisen avun tarpeessa ja milloin palvelun tarve on pitkäaikaista. Sote-keskuksille annettaisiin oikeus tehdä näiden palvelujen osalta hallintopäätökset. Epäselvää on, olisiko sote-keskuksen annettava lyhytaikaisia palveluja asiakkaalle myös maakunnan liikelaitoksen tekemän palveluntarpeen arvioinnin perusteella. Palvelujen erottaminen ko. tavalla lyhytaikaisiin ja tilapäisiin ja toisaalta pidempiaikaisiin on epätarkoituksenmukaista ja voi johtaa päällekkäisiin palvelurakenteisiin sekä pitkittää oikeanlaista avun saamista.

Säännös jättää maakunnalle mahdollisuuksia määritellä suoran valinnan palvelujen sisällöstä tarkemmin omissa sopimuksissaan palveluntuottajien kanssa, ellei pykälään liittyvää asetuksenantovaltuutta käytetä. Alueellisiin markkina- ja muihin olosuhteisiin liittyvä maakuntien itsehallinnon mahdollistaminen suoran valinnan piiriin kuuluvien palvelujen määrittelemisessä on kannatettavaa. Jos asiasta säädetään asetuksella, maakunnan rooli suoran valinnan palvelujen osalta kaventuu lähes pelkästään rahoittajan rooliksi.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

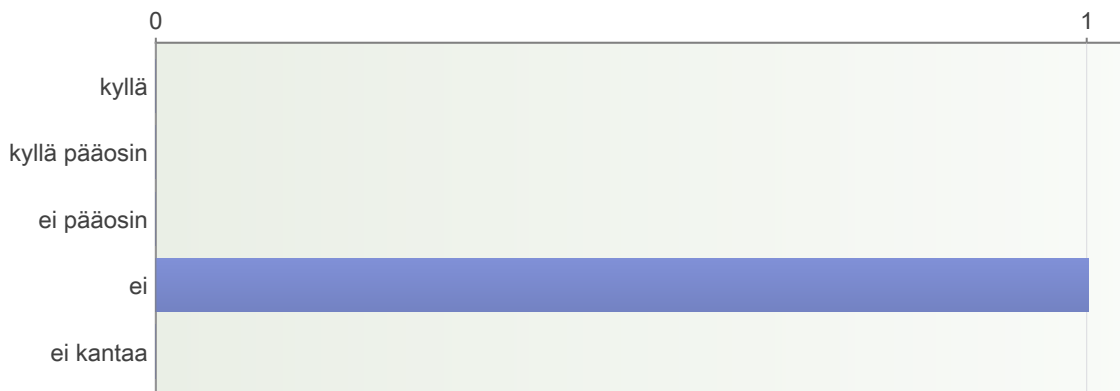
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelijärjestelmässä maakunta ei voi kantaa järjestämisvastuutaan. Maakunnalla ei ole suoria ohjaus- ja vaikutusmahdollisuuksia maksusetelipalvelun tuottajaan. Maakunta voi lakiesityksen 31 §:n mukaan asettaa palvelun laatuun, saatavuuteen ja palvelujen yhteen sovittamiseen liittyviä ehtoja suoran valinnan palvelun tuottajille, mutta ei maksusetelipalvelun tuottajille. Maakunta ei myöskään voi tältä osin vastata asukkailleen palvelulupauksen mukaisten palvelujen järjestämisestä.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

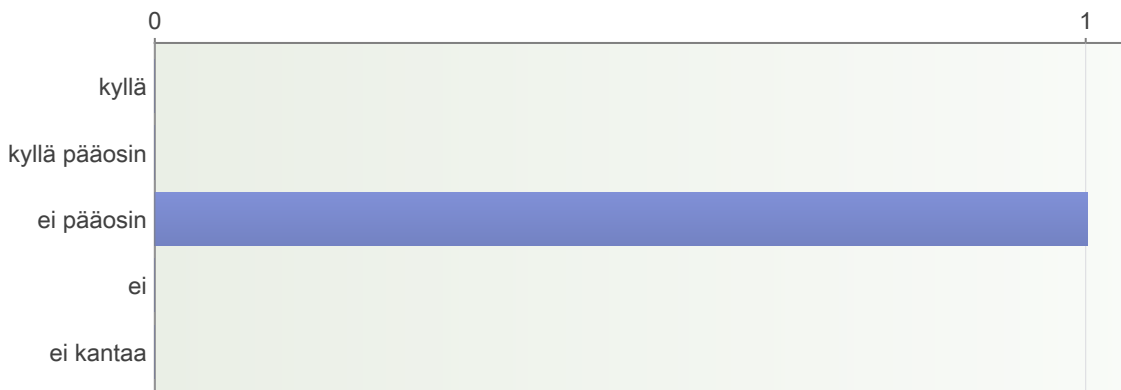
Vastaajien määrä: 1

- Lakiesityksen mukaan sote- keskuksella säilyy kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta, palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta silloinkin, kun asiakkaalle ja myös maksusetelipalvelun tuottajan tekemistä virheistä. Sote-keskuksella ei kuitenkaan ole juuri mahdollisuutta puuttua asiaan, jos se esimerkiksi havaitsee maksusetelipalvelun laadussa ongelmia. Kokonaisvastuun hajautuminen liikelaitoksen/maakunnan ja suoran valinnan palvelun/maksusetelipalveluntuottajan välillä voi aiheuttaa viivästyksiä ja heikentää palvelun vaikuttavuutta.

Velvollisuus maksuseteleiden antamiseen saattaa vaikuttaa tuottajien halukkuuteen perustaa sote- keskuksia. Maksuseteli lisää suoran valinnan palvelun tuottajan riskiä ja sitä kautta korottaa hintaa, jolla palveluja ollaan valmiita tuottamaan.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

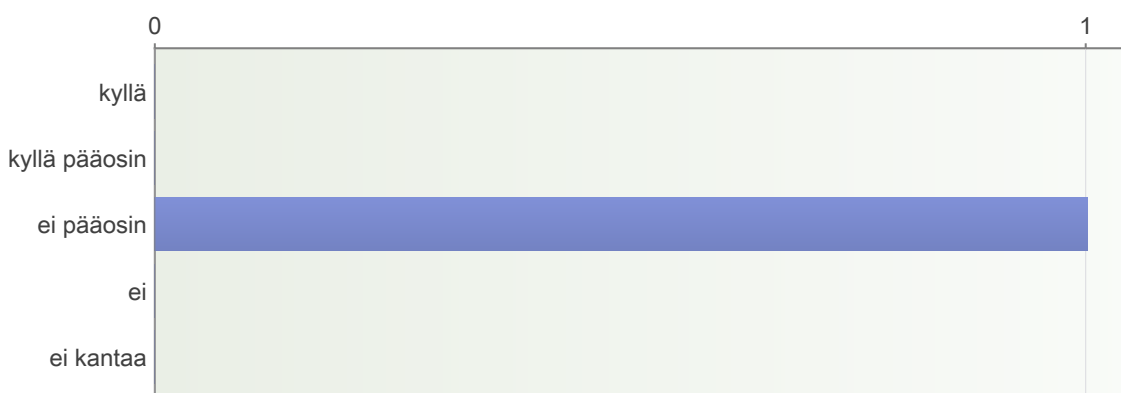
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kasvukeskusten ulkopuolella asuvan valinnanvapaus on todennäköisesti kapea tai ainakin riippuvainen mahdollisuudesta kulkea keskuskaupunkiin. Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen, jos hänellä on riittävästi tietoa sairaudestaan tai muusta palvelun tarpeestaan, kykyä arvioida eri vaihtoehtoja, tietoa tarjolla olevista palveluista ja niiden laadusta sekä kyky tehdä tietoon perustuvia valintoja.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

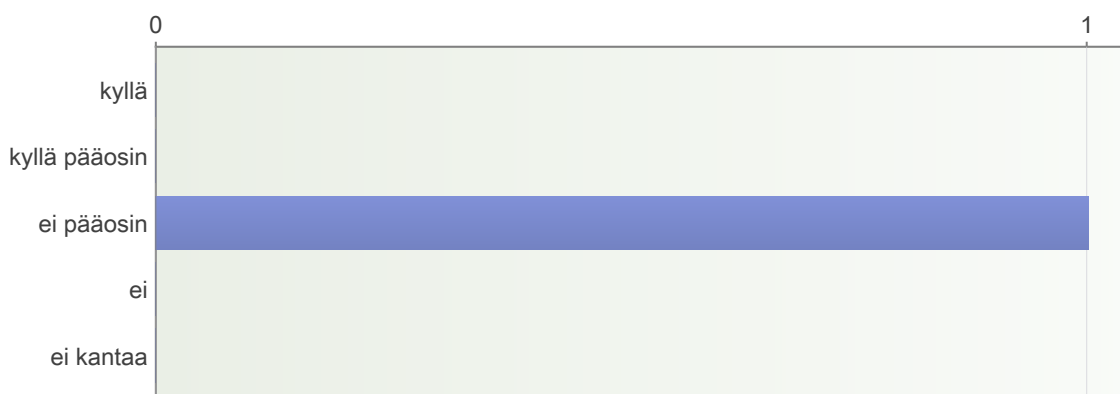
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maaseutukunnassa asuvan asiakkaan valinnanmahdollisuus on vahvasti riippuvainen mahdollisuudesta ja halusta liikkua vaihtoehtoisten palveluntuottajien perässä kaupunkiin. Riittävä valinnan mahdollisuus on, mutta joiltain osin oikeus ei ole tarkoituksenmukainen. Oikeutta voisi olla tarpeen rajata jossain tilanteissa, esimerkiksi kun lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveyspalvelujen saaminen viivästyy asiakkaan itsensä tai hänen läheistensä tekemien valintojen seurauksena.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

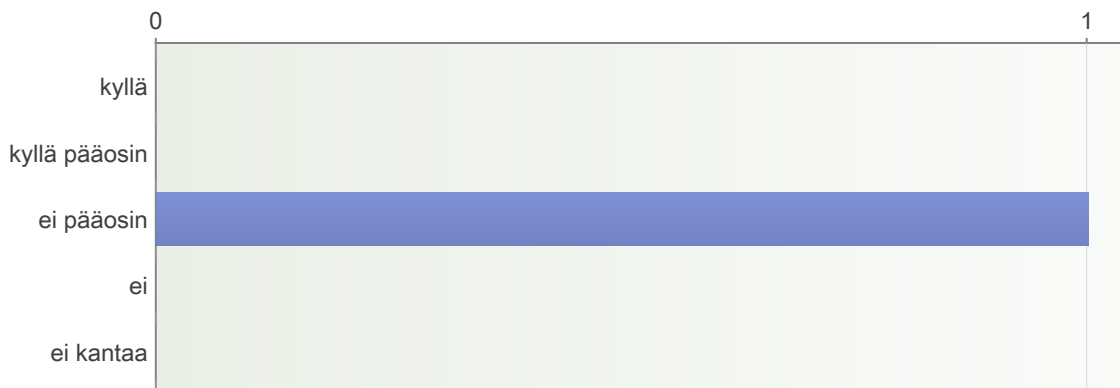
Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen perusteluissa esitetään, että 15 % muiden kuin suoran valinnan ei-kiireellisten palvelujen kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Asiakasseteli lisäisi asiakkaiden valinnanvapautta oleellisesti.

Asiakkaan oikeuksien ja asiakassetelijärjestelmän näkökulmasta jää kuitenkin epäselväksi, miten asiakassetelillä hankittavat palvelut määritellään niin, että asiakas tietää, mihin palveluihin hänellä on oikeus ja millaista palvelun laadun on oltava. Maakunnan tulisi voida asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelin palveluntuottajille. Palvelusetelijärjestelmässä kunta asettaa palveluntuottajan hyväksymiskriteerit. Tässä lakiluonnoksessa ei ole elementtiä, joka sijoittuisi valtakunnallisen rekisteröitymisen ja asiakaskohtaisen asiakassetelin välille.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelituottajien ohjaaminen on vaikeaa. Maakunnan tulisi voida asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelin palveluntuottajille. Palvelusetelijärjestelmässä tämä tapahtuu hyväksymiskriteereiden yhteydessä. Tässä lakiluonnoksessa ei näy ko. elementtiä joka sijoittuisi valtakunnallisen rekisteröitymisen ja asiakaskohtaisen asiakassetelin välille.

Lakiluonnoksessa jää kaiken kaikkiaan epäselväksi maakunnan liikelaitoksen/ maakunnan / muiden sote-keskusten sekä erilaisin ostosopimuksin, setelijärjestelyin jne. toimivien tosiasialliset hankinta- ja alihankintasuhteet.

Asiakassetelijärjestelmä johtaa sairaalatoimintojen ja joidenkin muidenkin erityistason palvelujen yhtiöittämiseen. Tämä on ongelmallista koko uudistuksen tavoitteiden kannalta, sillä perustettavien yhtiöiden oikeus käyttää liikelaitoksen tukipalveluja, esimerkiksi kuvantaminen ja laboratoriot, on hankintalakiin tehdyt muutokset huomioiden ongelmallista.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien päätöksentekoa esitetään rajattavaksi voimakkaasti. Lakiluonnoksen 21 §:ssä säädettäisiin maakunnalle velvoite käyttää asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vähimmäistasona on, että viisitoista prosenttia (15 %) näiden palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Kiinteä vähimmäistason määrittely on perusteeton eikä se sovi maakuntien erilaisiin olosuhteisiin.

Asiakasseteli tulee kohdistumaan pääosin erikoissairaanhoidon palveluihin, jotka ovat jo tällä hetkellä valinnanvapauden piirissä julkisen terveydenhuollon osalta koko maan alueella. Asiakassetelin myötä näiltä osin julkista toimintaa joudutaan merkittäväällä tavalla yhtiöittämään.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen budjetin soveltamisala ja velvoittavuus on laaja ja sen käyttöön on esityksen mukaan tarkoitus siirtyä välittömästi lain tullessa voimaan vuonna 2019. Tämä luo suuren riskin kustannusten hallitsemattomalle kasvulle. Suomessa ei ole kokemusta henkilökohtaisen budjetin laajasta käytöstä ja kansainväliset kokemukset osoittava kustannusten nousua henkilökohtaisen budjetin käyttöönoton jälkeen. Lisää kokeiluja tarvitaan, jotta mallin ongelmia kyetään korjaamaan.

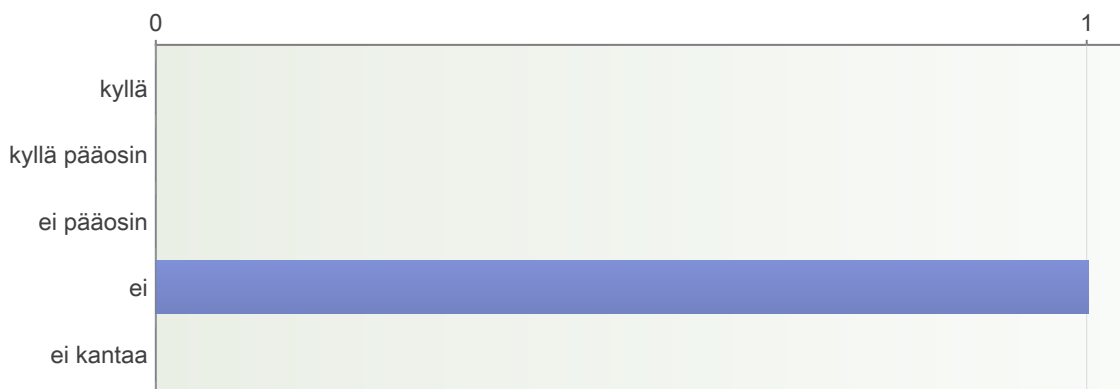
Henkilökohtainen budjetti antaa asiakkaalle hyvin laajat mahdollisuudet tarvitsemiensa palvelujen toteuttamiseen. Tämä ei kuitenkaan aina ole tarkoituksenmukaista silloin, kun asiakkaan kyky tehdä oman etunsa mukaisia valintoja on rajoittunut.

Mitä sitten jos henkilökohtainen budjetti on käytetty syystä tai toisesta, mutta palveluntarve ei ole loppunut? Jätetäänkö kuntalainen hoitamatta?

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitykseen tuetusta päätöksenteosta ei sisälly minkäänlaista vaikutusten arviointia. Jatkovalmistelu edellyttää kustannusvaikutusten realistista arviointia. Kun tehtävään nimettävä henkilö ei voisi olla palvelus- ja toimeksiantosuhteessa palvelun järjestäjään eikä tuottajaan, tukea tarjoavan henkilöiden saatavuus osoittautuu todennäköisesti ongelmalliseksi. Perusteluissa esitetty arvio siitä, että tuettu päätöksenteko voitaisiin toteuttaa vapaaehtoisvoimin ja maakuntien välisenä ns. vaihtotyönä, on epärealistinen.

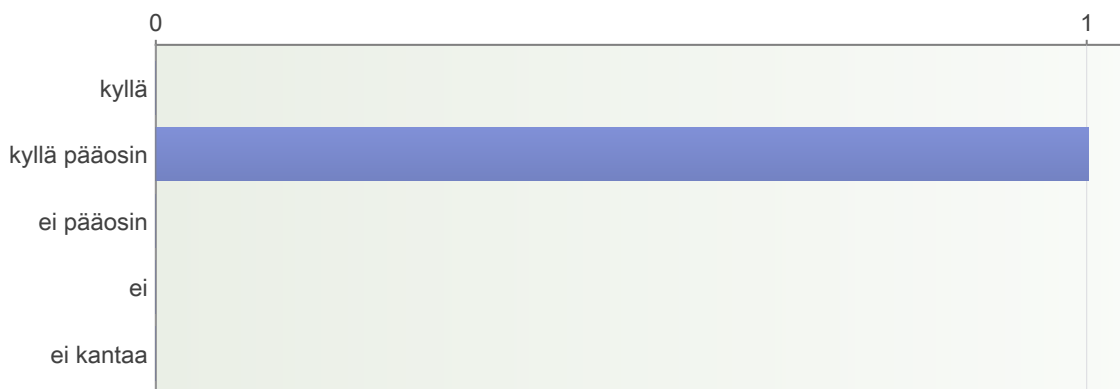
Kyseessä on ammatillista osaamista edellyttävä tehtävä, josta muodostuu aina kustannuksia.

Päätöksenteossa tukeminen on tarkoitus ulottaa tilanteisiin, joissa asiakkaalla tai potilaalla on vaikeuksia ymmärtää käytettävissä olevia toiminta- ja päätösvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Esityksessä ei ole millään tavoin arvioitu henkilömäärää, jota tuettu päätöksenteko voisi koskea. Ainakin uuden vaikeaselkoisen valinnanvapauslainsäädännön voimaan tullessa tuen tarve on suuri.

Tuettu päätöksenteko asettaa de facto-kuntalaiset eriarvoiseen asemaan valinnanvapauden suhteen.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

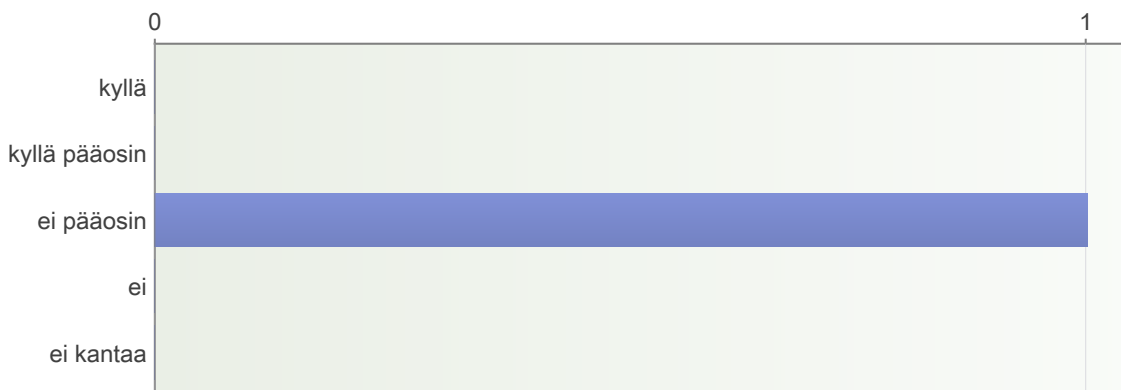
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettely aiheuttaa maakunnalle hallinnollista taakkaa ja edellyttää uudenlaista sopimusoikeudellista osaamista jota ei ole vielä olemassa. Mikäli uudistus toimeenpannaan ehdotetussa aikataulussa ja jos tarvittavia tiedolla johtamisen välineitä ja yhteen toimivia tietojärjestelmiä ei ole, maakunnille syntyy ylimääräisiä kustannuksia.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksuseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajat eivät tee sopimusta suoran valinnan tuottajan eikä maakunnan kanssa. Tämän vuoksi niiden ohjaaminen on huomattavan vaikeaa. Lainsäädännössä tulisi olla mekanismi, jolla maakunta tai suoran valinnan tuottaja voisi puuttua henkilökohtaisen budjetin tai maksusetelipalvelun tuottajan toimintaan suoraan, jos se havaitsee toiminnassa laadullisia puutteita tai väärinkäytöksiä.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

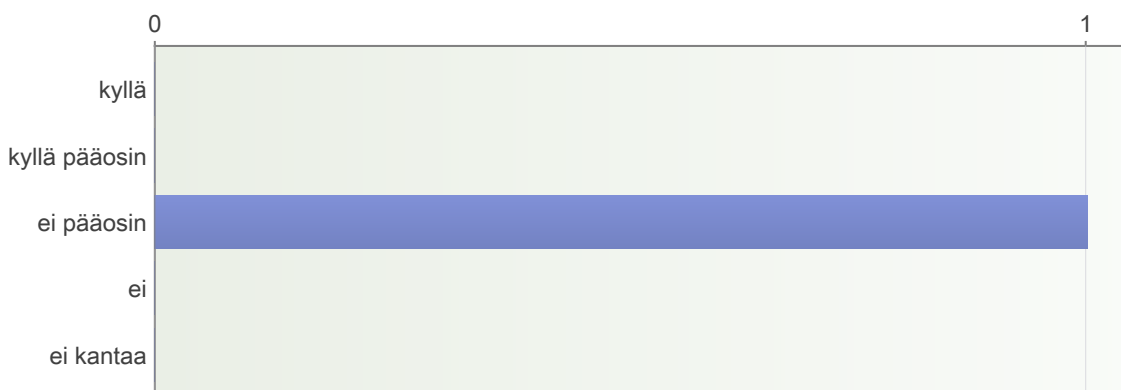
Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan mahdollisuus asettaa tuottajille maakunnan asukkaiden palvelun tarpeesta johtuvia ehtoja ja tarvittaessa muuttaa niitä on kannatettava. Palveluntuottajille annettavat velvoitteet raportoida tietoja, joiden perusteella asiakkaat voivat käyttää valinnanvapauttaan ja tehdä valintoja, ovat tarpeellisia. Palvelun tuottajan velvoitteet voivat kuitenkin luoda kynnyksen palveluntuottajaksi ilmoittautumiselle, varsinkin pienten tuottajien osalta. Palvelun tuottajille asetetut velvoitteet karsivat jo toimivia yrityksiä ja nostavat pienten yritysten kynnystä markkinoille tuloon. Kyse on erityisesti tietojärjestelmiin liittyvistä sekä raportointivelvoitteista.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kiinteä tarveperusteinen maksu tuottajalle on periaatteessa hyvä määräytymisperuste, mutta jos tarvekertoimet ovat puutteellisia, tämä voi käytännössä kannustaa tuottajaa ohjaamaan suuria kustannuksia tai niiden riskiä aiheuttavia asiakkaita liikelaitoksen tai toisen suoran palvelun tuottajan hoidettavaksi. Määräytymisperuste voi myös kannustaa kohdennettuun asiakashankintaan.

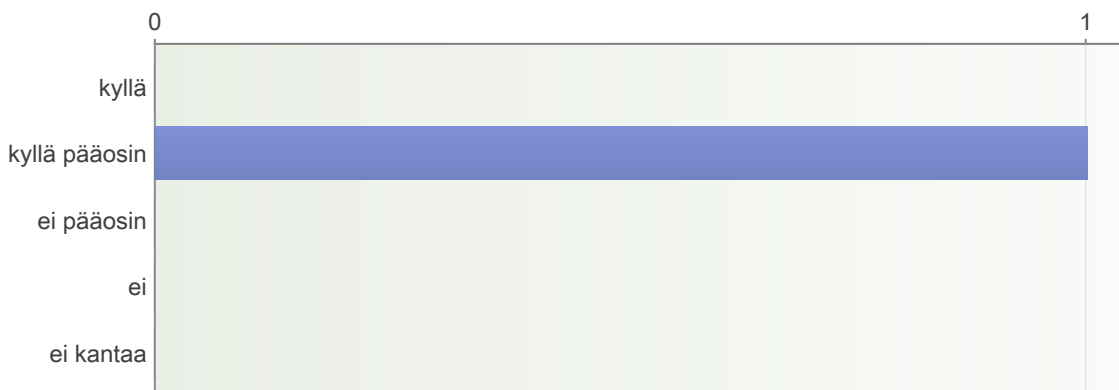
Suun terveydenhuollossa kapitaatiokertoimet eivät ole toimivia.

Nykyisen valtionosuusjärjestelmän tarvekertoimet on laadittu koko sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten vakiointia varten. Ne eivät siten ole parhaimmat mahdolliset perustason terveydenhuollon kustannusten kustannuskorvausten kertoimiksi. Tästä syystä olisi hyvä käynnistää tutkimushanke, jonka tuloksena saataisiin perustason tuottajakorvauksille mahdollisimman oikeat kapitaatiokertoimet.

On myönteistä, että maakunnille ehdotetaan jätettäväksi harkinnanvaltaa kapitaatorahoituksen tason määrittelyssä ja osin myös oikeus poiketa kansallisista kertoimista. 4/5 kiinteän osan sitominen ehdottomaksi kiinteän korvauksen minimitasoksi ei ole tarkoituksenmukaista.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

47. Vapaamuotoiset huomiot.

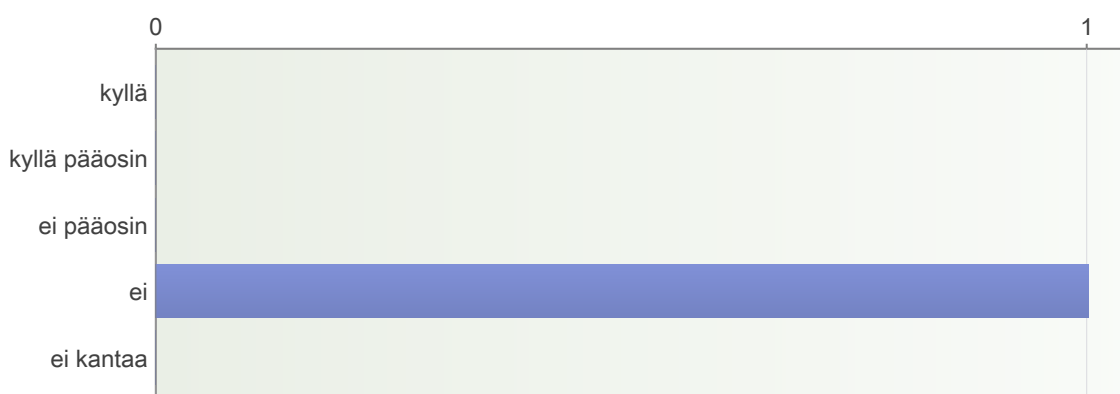
Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan 56 § mukainen mahdollisuus sopia muista korvauksista palvelun tuottajan kanssa on kannatettavaa ja sen avulla on mahdollisuus lisätä asukkaiden alueellista yhdenvertaisuutta sekä kaventaa alueellisia hyvinvointi- ja terveyseroja.

Kysymys on epäselvä: tarkoitetaanko kysymyksellä 56 §:n mukaista suoran valinnan palvelun tuottajalle maksettavaa muuta korvausta, vai 57 §-60 §:ssä esitettäviä maksuseteli-, asiakasseteli- ja henkilökohtaisen budjetin korvauksia? Tämä on huomioitava tuloksia tulkittaessa.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Markkinoiden avautuminen suoran valinnan sote-keskuksille ja suoran valinnan suun terveydenhuollon palveluille sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto yhtä aikaisesti 1.1.2019 muodostavat suuren riskin palvelujen jatkuvuudelle.

Valmistautumisaika on täysin riittämätön. Lakiluonnoksessa säädetään 1. ja 2. vaiheessa tapahtuvasta vaiheistuksesta, mutta tosiasiasa lain voimaantulossa ei ole lainkaan vaiheistusta. Lain siirtymäsäännökset ja niiden perustelut ovat ristiriitaisia. Kahden vuoden siirtymäaika 31.12.2020 saakka maakunnan yhtiöiden perustamisessa ei ole aito siirtymäaika, jos yksityiset sote-keskukset ja suun hoidon yksiköt ovat aloittaneet toimintansa 1.1.2019.

Tarvittavien tietojärjestelmämuutosten suunnittelu voi käynnistyä vasta lainsäädännön toiminnallisten yksityiskohtien selkiytyttyä. Tietojärjestelmämuutosten hallittu toimeenpano edellyttää selkeää vastuunjakoja sekä riittävää aikataulua. Laajojen tietojärjestelmämuutokset toimeenpano ja käyttöönotot edellyttävät kokemusten perusteella n. 3-5 vuoden siirtymäaikaa.

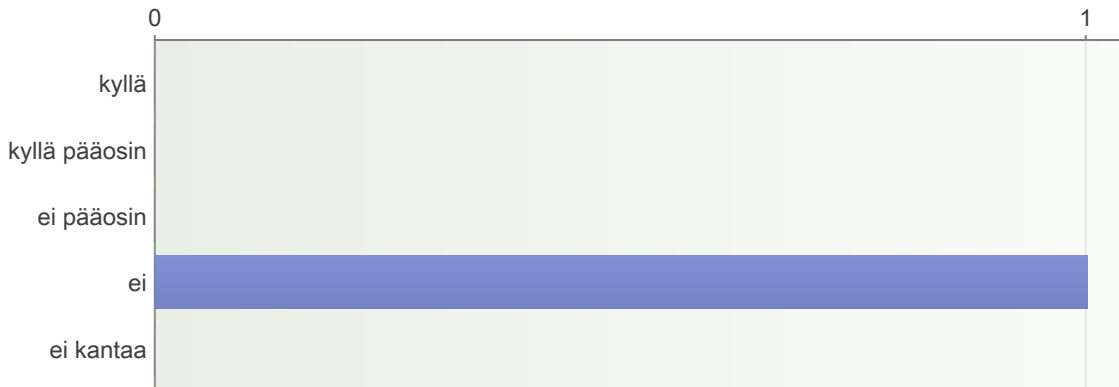
Jos laki tulee voimaan annetussa aikataulussa, maakunnan täytyisi aloittaa merkittäviä valinnanvapauteen liittyviä valmistelutoimia jo vuonna 2018. Tällaisia olisivat mm. suoran valinnan palveluntuottajien ilmoittautumisten vastaanottaminen vähintään 6 kk ennen lain voimaantuloa, ja asiakkaille valinnanvapaudesta

informointi 2 kk ennen lain voimaantuloa. Myös palveluntuottajien kanssa tehtävät sopimukset sekä samalla myös hyväksymiskriteerit ja hinnoitteluperusteet olisi oltava määriteltyinä vähintään puoli vuotta ennen lain voimaan tuloa. Samoin asiakaseteleihin ja erityisesti henkilökohtaiseen budjettiin liittyen täytyisi tehdä kriteeristöjä, päätöksiä palveluista joissa asiakas eteli otettaisiin käyttöön, huolehtia maksatusjärjestelmistä sekä paljon muuta, jos mallit otetaan käyttöön heti vuoden vaihteessa 2019.

Esitettyä aikataulua ei ole mahdollista toteuttaa.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslainsäädäntö kaventaa maakunnan mahdollisuuksia toteuttaa järjestämisvastuutaan. Valinnanvapauslainsäädännön vaiheistettu tai muutoin pidemmälle aikavälille ulottuva voimaantulo olisi tarkoituksenmukaisempi uuden järjestelmän hallitun käyttöönoton kannalta.

Lukuun 9 sisältyvät asetuksenantovaltuudet ovat epätarkoituksenmukaisia ja maakuntien itsehallinnon vastaisia. Niiden nojalla valtio voisi määrätä yksityiskohtia myöten kaikista suoran valinnan palvelun tuottajille maksettavista korvauksista ja tehdä myös yksittäisiä maakuntia koskevia päätöksiä korvauserusteista.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

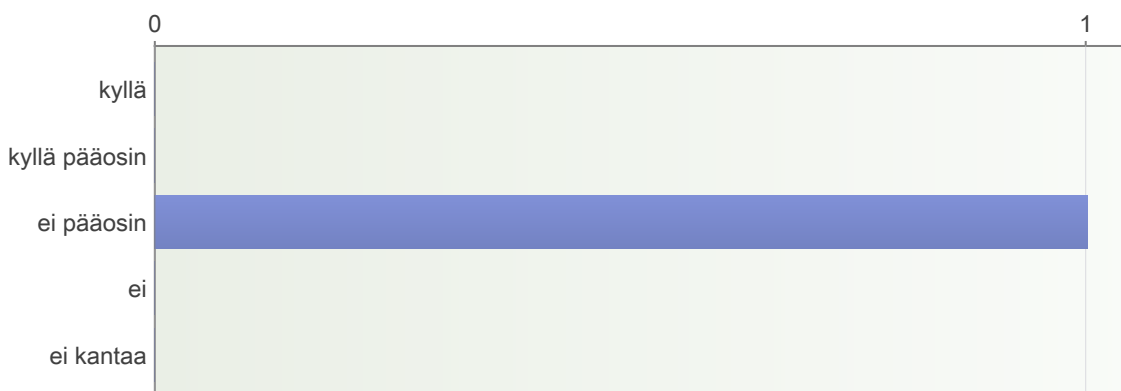
Vastaajien määrä: 1

- Laki avaa aivan ennen näkemättömällä tavalla markkinoita: tällä hetkellä kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon lopputuotepalvelujen ostot ovat noin 2,8 miljardia vuodessa, lakiesityksen mukaan valinnanvapausmarkkinat olisivat noin 8 miljardia euroa vuodessa.

Palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajakorvauksista riippuu, miten markkinat lopulta muotoutuvat. Todennäköistä on, että terveydenhuollon markkinat syntyvät suuriin kaupunkikeskuksiin, mutta ei haja-asutusalueelle. Sosiaalipalveluihin liittyviä markkinoita voi sen sijaan henkilökohtaisen budjetin myötä syntyä myös harvemmin asutuille alueilla. Todennäköisenä riskinä on sote- palvelujen markkinoiden keskittyminen yrityskauppojen myötä. Tuottajille asetettavat vaatimukset karsivat erityisesti suoran valinnan palvelujen tuottajista pois pienet yritykset.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Alkuvaiheessa pieniä toimijoita tulee henkilökohtaisen budjetin sekä maksusetelipalveluihin, jos maksusetelipalveluissa on mukana myös sosiaalipalveluja. Todennäköistä on, että mittakaavaetujen ja fuusioiden myötä nämä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottaja- organisaatioille. Erityisesti pienille tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet varsinkin, jos tuottajat eivät voi hyödyntää maakunnan tarjoamia yhteisiä tietojärjestelmiä.

Maaseutumaisissa kunnissa markkinoiden kehittyminen tulee todennäköisesti muistuttamaan kaupan kehitystä, jolloin monessa pikkukunnassa valinnanvapaus ja kilpailtu markkina eivät todellisuudessa toteudu.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

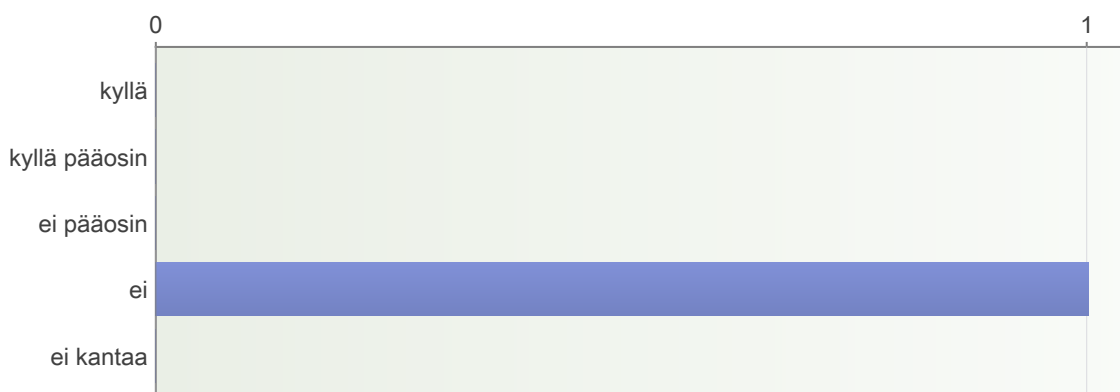
Vastaajien määrä: 1

- Miten mielenterveyspotilas tai aivohalvauskuntoutuja käyttää valinnanvapauttaan? Parhaimmillaan valinnanvapaus voi parantaa palvelun laatua esimerkiksi palvelujen erikoistumisen myötä. Uudistus voi lisätä ihmisten kiinnostusta sosiaali- ja erityisesti terveyspalveluihin. On kuitenkin vaikeaa arvioida, kuinka uudistus lopulta vaikuttaa, sillä esimerkiksi mainonta ja markkinointi saattavat ohjata kuluttajien valintoja. Pahimmillaan valinnanvapaus voi ohjata kysyntää uudistuksen tavoitteisiin nähden epätarkoituksenmukaisella tavalla.

Edellä esitetystä syystä olisi tärkeää kokeilla ehdotettavia uusia valinnanvapauden muotoja ja hyödyntää nyt käynnissä olevien kokeilujen tuloksia ennen laajamittaista toimeenpanoa.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

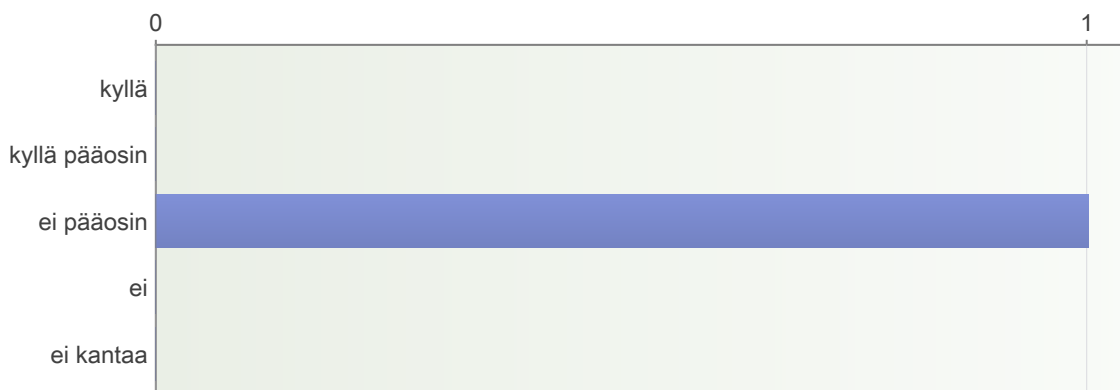
- Suun terveydenhuollon muuttuminen suoran valinnan palveluksi parantanee suun terveydenhuollon palvelujen saatavuutta, mikä on asiakkaan kannalta hyvä asia. Maantieteellinen keskittyminen näyttää kuitenkin ilmeiseltä eli alueellista epätasa-arvoa uudistus ei ainakaan paranna. Järjestelmämuutos aiheuttaa suuren riskin kustannusten kasvulle, kun asiakkaille syntyy oikeus valita yksityinen palveluntuottaja julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuilla.

Sairausvakuutusilastojen mukaan kansalaiset käyttivät vuonna 2016 hammashuoltoon noin 355 miljoonaa euroa, josta Kelan korvaus oli noin 16 % ja asiakkaan osuus 84 %. On oletettavaa, että suuri osa tästä palvelukysynnästä ohjautuu julkisen terveydenhuollon järjestämisvastuulla oleviin suun terveydenhuollon suoran valinnan yksiköihin, joissa asiakkailta peritään julkisen sektorin asiakasmaksut. Julkisessa suun terveydenhuollossa asiakasmaksujen osuus käyttökustannuksista on noin 23 %.

Suun terveydenhuollon oletettu saatavuuden paraneminen lisäänee palvelujen kysyntää. Tästä voi aiheutua lisäkustannuksia edellä mainitun yksityiseltä julkiselle siirtymisen aiheuttamien lisäkustannuksen ohella. Keskeistä on, millä kapitaatiohinnalla palveluntuottajat ottavat vastuulle asiakkaan suun terveydenhuollon vuodeksi. Tällä hetkellä perusterveydenhuollon suun terveydenhuoltoon käytetään noin 600 miljoonaa euroa.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikutusarvioinnissa on hyvin nostettu esille valinnanvapauslainsäädännön positiivisia vaikutuksia ja riskejä, mutta toisaalta esimerkiksi valinnanvapauslainsäädännön vaikutuksia varautumisen roolituksiin ei ole arvioitu, mikä on kriisitilanteita ajatellen vakava puute. Vaikutusarvoissa ei ole liioin pohdittu sitä, miten kilpailulainsäädäntöä sovelletaan todennäköisesti syntyvien alueellisten monopolien ja alueellisten kilpailutilanteiden tulkinnassa. Tullaanko mahdollisissa yrityskauppatilanteissa toteuttamaan samanlaista tulkintaa kuin ”Siwa-K-Market” tapauksessa, jossa pienienkin kuntien Siwoja lopetaan oikeuden päätöksellä, jolloin kilpailulainsäädäntö toteutuu, mutta valinnanvapaus ja palveluntarjonta heikkenee.

Valmistelun keskeneräisyys ja loppuvaiheessa tehdyt muutokset vaikuttavat siten, että vaikutusarvioinnissa on puutteita.

Tärkeimmät myönteiset vaikutukset syntyvät verrattain pitkien, myönteisesti etenevien tapahtumaketjujen lopputuloksena. Osa vaikutuksista riippuu lainsäädännön lisäksi maakuntien tekemistä päätöksistä, joiden perusteella tuottajat tekevät omat päätöksensä palvelun tarjoamisesta. Asiakkaiden valinnat ovat mahdollisia vasta sen jälkeen, kun on olemassa palveluja, joista valita. Vaikutusarviointiin liittyy siis vakavia vaikeuksia, mistä syystä todellinen vaikutusten arviointi edellyttäisi kokeiluja, joiden perusteella erilaisia valinnanvapausmekanismeja voitaisiin aidosti testata.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Vaikutus on merkittävä; Petäjäveden kunnalta viedään kaikki mahdollisuudet järjestää, kehittää ja turvata sotepalvelut kunnan asukkaille, ja kunnan omaisuutta valtiollistetaan ilman korvausta.

Sote- ja maakuntauudistus ja siihen liittyvä valinnanvapauslainsäädäntö ovat maan historian suurin hallinnon ja toimintatapojen muutos, joka muuttaa peruuttamattomalla tavalla kuntien roolia suomalaisessa yhteiskunnassa. Uudistuksen merkittävin vaikutus kuntiin ja kuntayhtymiin on yhtiöittämisvelvoite.

Maakunnat joutuvat valinnanvapauslainsäädännön vuoksi yhtiöittämään suuren osan toiminnastaan (30-40 %). Maakuntien itsehallinto kaventuu edelleen, kun maakunnat esityksen mukaan veloitettaisiin järjestämään merkittävä osa palveluista käyttäen tiettyjä valinnanvapauden instrumentteja. Petäjäveden kunta katsoo, että kunnilla tulisi olla mahdollisuus tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluja omistamissaan yhtiöissä = yhtiöittää perusterveydenhuollon kuntayhtymät, olla niissä omistajina ja toimia sen jälkeen markkinoilla.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Petäjäveden kunnan näkemyksen mukaan:
 - Valinnanvapausuudistus aiheuttaa enemmän haittoja kuin hyötyjä -Valinnanvapausuudistus ei palvele sote-uudistuksen omia tavoitteita -Uudistus on yhteiskunnalle kokonaistaloudellisesti kallis ja heikentää palveluintegraatiota -Yhtiöittämispakosta tulee tehdä yhtiöittämismahdollisuus =kuntien pitää saada olla jatkossakin halutessaan sotepalveluiden tuottajia tai omistajia joko yhtiömuodossa tai suoraan -Uudistus kohtelee epätasa-arvoisesti maakuntien ja kaupunkien asukkaita. -Uudistuksessa valtiollistetaan kuntien omaisuutta ilman korvausta, mikä on omaisuudensuojan vastaista. -Valinnanvapaudesta hyötyvät eniten kaupungeissa asuvat korkeakoulutetut, ja kärsivät eniten maaseudulla asuvat heikentyneesti päätöksentekokykyiset.
 - Sosiaalipalvelut tulee jättää valinnanvapauslainsäädännön ulkopuolelle ja mahdollistaa sosiaalipalveluiden pitäminen kunnan itse järjestämänä toimintana kuten Ruotsissa on tehty. -Kilpailuoikeuden soveltamisen vaikutusarviot sotepalveluntarjontaan maaseutukunnissa puuttuvat (vrt. Case Markkinaoikeuden Siwa-

päätökset). -Uudistukseen tulisi sisällyttää veroparatiisioimistusta rajoittavia säädöksiä, ja panostaa soteyhtiöille menevien veroeurojen tuottamien voittojen pysyminen aluetalouden piirissä.

-Valinnanvapauslainsäädäntöesitystä tulisi kehittää suosimaan pienten paikallisten sote-yritysten syntymistä; nyt esitetyssä muodossa uudistus hyödyttää eniten suuria ketjuja

-Varautumiseen liittyvät vaikutusarviot puuttuvat (vrt. Kunnan rooli nyt -> Kuka vastaa ja kykenee vastaamaan kriisin aikana ikäihmisistä valinnanvapauslainsäädännön ollessa voimassa?)

-Lainsäädäntöaikataulu on mahdotonta toteuttaa tarkoituksenmukaisesti

Lisäksi:

Valinnanvapauden tietojärjestelmäpalveluita ja maksatustehtäviä koskevat kokonaisuudet edellyttävät vielä merkittävää jatkovalmistelua ja eri toimijoiden roolien ja työnjaon tarkentamista. Kelan järjestelmien ohella tulisi toteutusvaihtoehtojen arvioinnissa huomioida myös kuntien ja kuntayhtymien nykytilassa hyödyntämien palvelusetelien ja ostopalveluiden hallinnointiin hyödynnettävien tietojärjestelmien hyödynnettävyys erityisesti asiakasseteliin ja henkilökohtaisen budjetin toteutuksissa.

Maksatukseen tarvittavien tietojärjestelmien ja toteutukseen liittyvä vastuunjako Kelan, maakuntien ja muiden toimijoiden välillä tulisi arvioinnin pohjalta merkittävästi tarkentaa ennen toteutusten käynnistämistä. Tästä syystä ehdotetaan että Kelan maksatukseen liittyvää roolia (61§) tarkennettaisiin siten, että se koskisi alkuvaiheessa ainoastaan suoran valinnan palveluihin liittyvää kapitaatiokorvausta. Lisäksi valinnanvapauslain 66 § mukaisten tiedonhallintapalveluiden toteutus tulisi rajata tässä yhteydessä koskemaan mom. 1-2 mukaista asiakkaan valinnan toteuttavaa palvelua sekä valinnanvapauden tietopalvelua. Muut tehtävät olisi tarkoituksenmukaista jättää maakuntien vastuulle.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- 15 § Suoran valinnan palvelut. 2momentin 1 c-kohta yleislääkäritasoinen sairauksien tutkimus ja hoito kaipaa selkiyttämistä niin asiakkaiden kuin asiantuntijoidenkin näkökulmasta: mihin menet jos on kyse harvinaisesta, mutta yleislääkäritasoisesta sairaudesta.

Käsitettä kotiin annettavat palvelut on selkiytettävä: onko suoran valinnan palvelun tuottajalla velvollisuus tuottaa kotiin annettavia palveluja ja koskeeko velvollisuus myös tehostetussa palveluasumisessa asuvia.

17 § 1 mom. Maksusetelisäännös: suoran valinnan palvelun tuottajan on annettava asiakkaalle maksuseteli esitetään muutettavaksi muotoon voi antaa maksusetelin.

Asiakassetelin kannustinperusteinen korvaus on epäselvä ja kaipaa tarkennusta. Mitä tarkoittaa:

"Kannustinperusteisen korvauksen mittareiden ja perusteiden on oltava lainsäädäntöön ja vakiintuneeseen käytäntöön perustuvaa palvelun tasoa korkeampia."

19 § Perustason toimipisteen valinta ja 20 § Erityistason toimipisteen valinta. Pykälää tulisi selkiyttää: liikelaitoksen ja perustason liikelaitoksen raja on epäselvä. 20 §:n termi erityistason toimipiste tulisi määritellä, samoin perustason liikelaitoksen vs. suoran valinnan palvelut.

Lakiluonnoksen 21 §:ssä säädettäisiin maakunnalle velvoite käyttää asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vähimmäistasona on, että viisitoista prosenttia (15 %) näiden palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Kiinteä vähimmäistason määrittely on perusteetonta eikä se sovi maakuntien erilaisiin olosuhteisiin. Kuntaliitto esittää sen poistamista

22 § ja 24 §: Henkilökohtaisen budjetin ja asiakassetelin velvoittavuus on epäselvä. Esimerkiksi tilanteessa, jossa maakunta on päättänyt ottaa käyttöön tehostetussa palveluasumisessa asiakassetelin, asiakkaalle on tarjottava asiakasseteliä 22§ 2 momentin perusteella. Todennäköisesti asiakas olisi kuitenkin oikeutettu myös

henkilökohtaiseen budjettiin 26 § 1 momentin perusteella.

Henkilökohtaisen budjetin perusteluissa sivulla 21 todetaan, että asiakkaan ja palveluntuottajan välille ei syntyisi sopimusta eivätkä asiakkaat olisi palveluja käyttäessään kuluttajan asemassa. Kohtaa olisi syytä selkiyttää, sillä palvelutapahtumassa syntyy väistämättä jonkinlainen sopimus asiakkaan ja palvelun tuottajan välille.

Joko 15 tai 40 §:stä tulisi selkeästi käydä ilmi, että maakunnan liikelaitos voisi tietyin edellytyksin tuottaa samoja perustasoisia palveluja, jotka kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin. Säännöksen tiukka tulkinta johtaisi kohtuuttomiin tilanteisiin: esimerkiksi vaikean diabeteksen erikoissairaanhoidotasoinen hoito täytyisi voida hoitaa liikelaitoksessa, vaikka asiakas saman tai eri taudin vuoksi tarvitsisi suoran valinnan palveluihin kuuluvia perustasoisia suoran valinnan palveluja. Mikäli tämä ei olisi mahdollista, potilaan hoidon kokonaisuus pirstoutuisi epätarkoituksenmukaisella tavalla, aiheuttaisi haittaa potilaalle ja kasvattaisi kokonaiskustannuksia.

47 §:ssä Palvelun tuottajan vastuu palvelusta jää epäselväksi, mikä taho on vastuussa hoitokomplikaatioiden tai vastaavien korjaamisen kustannuksista silloin, kun palvelu toteutetaan sote-keskuksen antamalla maksusetelillä: maksusetelipalveluntuottaja vai se yhtiö, jonka lukuun toimitaan.

51 § 5 momentin mukaan maakunta voi määritellä erikseen erityisiä ryhmäkohtaisia kiinteitä korvauksia, jotka perustuvat kansallisiin tarvetekijöihin. Pykälästä tai perusteluista ei selviä, mitä lainsäätäjät tarkoittaa kansallisilla tarvetekijöillä. Rajaus tulisi poistaa ja jättää maakunnan harkintaan, mitkä ovat ne asiakasryhmät, joille maksetaan erityiset kiinteät korvaukset. Momentti on osin ristiriitainen 51.3 § kanssa, jossa säädetään, että on noudatettava kansallisia kriteereitä ja 5 momentissa sanotaan, että voi poiketa.

Myös asiakkaan opiskelu-status olisi hyvä olla eräs kapitaatorahoituksen elementti. Erityisesti listautuneesta YTHS opiskelijasta maksettavan tuottajarahituksen suoran valinnan tuottajalle tulisi olla alhaisempi.

Koululaisten ja opiskelijoiden osalta suun terveydenhuollon kapitaatio voisi olla huomattavan alhainen, koska he käyttävät koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja.

Voimaantulo, 71 §:n mukaan valinnanvapauslain tullessa voimaan kumotaan laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä. Palveluseteli on laajasti käytössä varhaiskasvatuksessa. Pykälästä ei käy ilmi, onko tarkoitus lopettaa palvelusetelin käyttö myös varhaiskasvatuksen osalta.

Siirtymäsäännökset, 72 § on epäselvä. Suoran valinnan palvelujen tuottamista siirtymäaikana täytyy selventää. Alkaako suoran valinnan valinnanvapaus heti 1.1.2019 ja voiko maakunta toimia suoran valinnan tuottajana liikelaitosmuodossa lain siirtymäaikana vuosina 2019 ja 2020.

Petäjaveden kunta ehdottaa valmisteltavaksi erillistä kokeilulakia valinnanvapauden asteittaisen lisäämisen tueksi. Lainsäädännössä voitaisiin asettaa tavoitteita valinnanvapauden lisäämiselle. Lisäksi Petäjaveden kunta esittää, että palveluseteliä koskeva lainsäädäntö pidetään voimassa ja palvelusetelikäytäntöjä kehitetään. Saatujen kokemusten jälkeen voidaan arvioida pysyvän lainsäädännön tarvetta.